

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 12 stycznia 2022 r.

Pozycja 8

POSTANOWIENIE z dnia 16 listopada 2021 r. Sygn. akt Ts 155/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz – przewodniczący
Julia Przyłębska – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym, zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2020 r. w zakresie dotyczącym odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej Z.D.,

p o s t a n a w i a:

pozostawić zażalenie bez rozpoznania.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 18 października 2019 r. (data nadania), Z.D. (dalej: skarżący) – reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru – zarzucił niezgodność:

1) art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasacje jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 [k.p.k.], który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasacje obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: Konwencja rzymska) oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

2) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasacje za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia

uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, z art. 2 Konstytucji, art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

3) k.p.k. „w zakresie, w jakim brak definicji ustawowej «oczywistej bezzasadności» w ustawie, uznającej skargę kasacyjną, apelację, czy inny środek zaskarżenia za oczywiście bezzasadny, powoduje, że sądy już w wyniku pobieżnej analizy podniesionych w nim zarzutów jednoznacznie stwierdzają, że są one bezzasadne, bez wskazania podstaw prawnych i podstaw faktycznych, które doprowadziły je do takiej decyzji, wykorzystując przy tym regulacje prawne, dotyczące odmowy sporządzania uzasadnień, o których mowa w art. 535 § 3 [k.p.k.]”, z art. 2 Konstytucji, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji rzymskiej oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

4) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, ze zm.; dalej: ustawa o SN) „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości poprzez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...) i nie uwzględnienia w sprawie skarżącego ujemnej przesłanki procesowej w postaci tzw. braku skargi uprawnionego oskarżyciela”, z art. 2 Konstytucji, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji rzymskiej oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

5) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...), z którego wynikał obowiązek sprawdzenia z urzędu – niezależnie od przedstawionej przez skarżącego w kasacji argumentacji – czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezwzględnych postaw odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 [k.p.k.], w tym skutkiem nieważności postępowania z powodu orzekania przez sędziego, który z mocy prawa podlega wyłączeniu od rozpoznawania sprawy i który był objęty wnioskiem o wyłączenie”, z art. 2 Konstytucji, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji rzymskiej oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

6) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonych przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...), z którego wynikał obowiązek sprawdzenia

nia z urzędu – niezależnie od przedstawionej przez skarżącego w kasacji argumentacji – czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezwzględnych postaw odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., przede wszystkim przy zaistnieniu sytuacji braku dowodów winy skazanego”, z art. 2 Konstytucji, art. 42 ust. 1 Konstytucji oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej.

Zdaniem skarżącego art. 535 § 3 k.p.k. – przez to, że dopuszcza odstąpienie od sporządzenia uzasadnienia pisemnego orzeczenia o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej oraz przez to, iż „pośrednio” dopuszcza oddalenie kasacji na podstawie przesłanki „oczywistej bezzasadności” – narusza, wywodzone z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej, prawo do rzetelnego postępowania sądowego, a także jest sprzeczny z zasadami: demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji), legalizmu (art. 7 Konstytucji) oraz równości i zakazu dyskryminacji (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji).

Ponadto skarżący zarzucił niezgodność z Konstytucją oraz Konwencją rzymską:

- całego k.p.k. z powodu niezdefiniowania w tej ustawie przesłanki „oczywistej bezzasadności”;
- art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN.

2. Pismem z 18 grudnia 2019 r. Biuro Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego wystąpiło do Izby Karnej Sądu Najwyższego o przesłanie do akt niniejszego postępowania odpisu postanowienia Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]).

W odpowiedzi, wraz z pismem Przewodniczącego Wydziału V Izby Karnej Sądu Najwyższego z 3 stycznia 2020 r., w dniu 10 stycznia 2020 r. wpłynął do Trybunału odpis wskazanego wyżej orzeczenia.

3. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 23 marca 2020 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

- udokumentowanie daty doręczenia pełnomocnikowi skarżącego pisma Przewodniczącego Wydziału V Izby Karnej Sądu Najwyższego z 29 lipca 2019 r.;
- wyjaśnienie, czy 18 lipca 2019 r. skarżący lub jego pełnomocnik uczestniczyli w rozprawie przed Sądem Najwyższym w Izbie Karnej w sprawie o sygn. akt [...];
- uzasadnienie zarzutów niezgodności z Konstytucją art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN w zakresach określonych w punktach 4, 5 i 6 *petitum* skargi konstytucyjnej;
- doręczenie jednego odpisu skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami.

W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału 30 marca 2020 r. (data nadania), skarżący wyjaśnił, że on ani jego obrońca nie byli obecni na rozprawie 18 lipca 2019 r. oraz przedstawił argumentację dotyczącą niekonstytucyjności art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN. Złożył on także do akt niniejszego postępowania kserokopię koperty listu poleconego, w którym przesłano pismo z 20 lipca 2019 r., oraz odpis skargi wraz z załącznikami.

4. Postanowieniem z 2 grudnia 2020 r. Trybunał Konstytucyjny:

1) odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w części dotyczącej badania zgodności:

a) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasacje jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 [k.p.k.], który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co dopro-

wadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasacje obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

b) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasacje za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

c) k.p.k. „w zakresie, w jakim brak definicji ustawowej «oczywistej bezzasadności» w ustawie, uznającej skargę kasacyjną, apelację, czy inny środek zaskarżenia za oczywiście bezzasadny, powoduje, że sądy już w wyniku pobieżnej analizy podniesionych w nim zarzutów jednoznacznie stwierdzają, że są one bezzasadne, bez wskazania podstaw prawnych i podstaw faktycznych, które doprowadziły je do takiej decyzji, wykorzystując przy tym regulacje prawne, dotyczące odmowy sporządzania uzasadnień, o których mowa w art. 535 § 3 [k.p.k.]”, z art. 2 Konstytucji, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji rzymskiej oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

d) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości poprzez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...) i nie uwzględnienia w sprawie skarżącego ujemnej przesłanki procesowej w postaci tzw. braku skargi uprawnionego oskarżyciela”, z art. 2 Konstytucji, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji rzymskiej oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

e) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...), z którego wynikał obowiązek sprawdzenia z urzędu – niezależnie od przedstawionej przez skarżącego w kasacji argumentacji – czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezwzględnych postaw odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 [k.p.k.], w tym skutkiem nieważności postępowania z powodu orzekania przez sędziego, który z mocy prawa podlega wyłączeniu od rozpoznawania sprawy i który był objęty wnioskiem o wyłączenie”, z art. 2 Konstytucji, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji rzymskiej oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

f) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SN „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia

praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonych przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...), z którego wynikał obowiązek sprawdzenia z urzędu – niezależnie od przedstawionej przez skarżącego w kasacji argumentacji – czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezzwzględnych postaw odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., przede wszystkim przy zaistnieniu sytuacji braku dowodów winy skazanego”, z art. 2 Konstytucji, art. 42 ust. 1 Konstytucji oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji rzymskiej,

2) nadał dalszy bieg skardze konstytucyjnej w części dotyczącej badania zgodności:

a) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasację jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 k.p.k., który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasację obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, z art. 2, art. 7 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,

b) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzenia uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasację za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Odpis powyższego postanowienia wraz uzasadnieniem został doręczony na adres pełnomocnika skarżącego w dniu 7 stycznia 2021 r.

5. W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 18 stycznia 2021 r. (data nadania), skarżący złożył zażalenie na postanowienie z 2 grudnia 2020 r. w zakresie punktu 1 lit. c-f, wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonej części oraz „przyjęcie skargi konstytucyjnej [w] tym zakresie do rozpoznania, ewentualnie po uprzednim wezwaniu skarżącego w trybie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK [ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393)] do usunięcia braków formalnych skargi w jej punkcie 3 poprzez wskazanie (poza wskazanym już art. 535 § 3 k.p.k.) przepisów postępowania karnego, które skarżący w tym punkcie skargi kwestionuje, żądając zbadania ich zgodności z ustawą zasadniczą”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym, badając w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdzono istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu (art. 37 ust. 1 pkt 4 lit. c w związku z art. 61 ust. 7 u.o.t.p.TK). Z kolei – w myśl art. 61 ust. 6 u.o.t.p.TK – Trybunał, na posiedzeniu niejawnym, postanowieniem pozostawia bez rozpoznania zażalenie wniesione po upływie terminu określonego w art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK.

2. W niniejszej sprawie odpis postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu oraz o nadaniu dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresach wskazanych w tym orzeczeniu został doręczony na adres pełnomocnika skarżącego w czwartek 7 stycznia 2021 r. Okoliczność ta została udokumentowana odrębnie wpisaną datą i podpisem – działającej na podstawie pełnomocnictwa pocztowego [...] – osoby odbierającej w imieniu pełnomocnika skarżącego przesyłkę pocztową oraz datownikiem dziennym pocztowej placówki oddawczej (Urząd Poczty Polskiej w M.). Zgodnie z art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK termin do wniesienia zażalenia upływał w takim przypadku w czwartek 14 stycznia 2021 r. Tymczasem zażalenie zostało wniesione do Trybunału dopiero w poniedziałek 18 stycznia 2021 r., co dokumentuje data stempla placówki nadawczej (Urząd Poczty Polskiej w S.), a więc z czterodniowym przekroczeniem ustawowego terminu. Należy jednocześnie zauważyć, że w zażaleniu nie zawarto wniosku o przywrócenie terminu do złożenia tego środka procesowego, a jedynie oznajmiono, iż skarżący „podjął korespondencję” 11 stycznia 2021 r.

3. Zgodnie z art. 139 § 1¹ w związku z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.) w związku z art. 36 u.o.t.p.TK przesyłka, zawierająca odpis orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, złożona w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041, ze zm.) może zostać odebrana także przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych, w rozumieniu tej ustawy. Skoro zatem – w imieniu pełnomocnika skarżącego – odbioru odpisu postanowienia Trybunału z 2 grudnia 2020 r. dokonała 7 stycznia 2021 r. osoba legitymująca się stosownym pełnomocnictwem pocztowym, to bieg terminu do wniesienia ewentualnego zażalenia na to orzeczenie rozpoczął się tego właśnie dnia i upływał 14 stycznia 2021 r.

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 6 u.o.t.p.TK – należało postanowić jak w sentencji.